

Szélesi Sándor

Nevek nélkül

Ursula K. Le Guin Évájának

Sorra visszaadták a neveiket. Mindegyiket, válogatás nélkül, akárhogyan is hangzott, lehetett bár leheletlágú, mint a *haai*, ajakról induló és kiszáradt falevélhez hasonlóan zizegő, mint a *marazzo*, torokból pattanó, akár a *squalo*, esetleg fogak közül kirobbanó, sístergő-recsegő, mint a *shark*. A vízi állatok adták vissza legelőbb, nekik nem kellettek amúgy sem, a hangok a mélyben teljesen mások, mit számított nekik az emberi beszéd, ők könnyedén lemondtak róla. Megszabadultak a neveiktől a bálnák, a polipok, a kardhalak, a tokhalak és mindenféle pikkelyes lények; a szardíniák egy villanással dobták le magukról, akár a színpadi táncosok a zene egy meghatározott taktusára a fátylat; egyik percben volt nevük, aztán már nem, majd csapatuk fürgén fordult, és eltűnt a szürkészöld víz alatti félhomályban, mintha sosem lettek volna részei a világnak. A delfinek kacagva, tarajos hullámokkal dörzsöltették le ruganyos bőrükről a nevüket, majd fürgén és nesztelen suhantak tova a horizont fölött remegő távoli alkonyatba. A fókák, pingvinek pörögtek, forogtak, egymással játszódzva dobták el az összes rájuk aggatott hangsort. A bánatos fejű, méla lamantinok az anonimitásba átlépve mintha kicsit vidámabbak lettek volna: ezután senki nem keveri őket össze a költővel, cserébe viszont kikoptak a mesékből is, amelyekben megszépültek, kecsesek és varázslatosak lettek; talán meg is bánták később, hogy nincs többé nevük, de be nem vallották volna senkinek. A medúzák lágyan lebegtek a hangok s a feneketlen mélység fölött, összerándultak, úsztak volna föl a fényre, de nem jutottak magasabba, mintha a szó súlyos páncéllá vált volna leválás közben, ám egyszer csak lehámlott róluk, és ők kisiklottak a hangok pajzsa alól, majd tovalibbentek; a levés számukra lényegtelené vált, de hát amúgy is ők voltak a tengerek és óceánok szellemei, víz a vízben. Közülük a *Turritopsis dohrnii* halhatatlan egyedei összekeveredtek a *Turritopsis nutricula* egyedével, és többé már senki nem tudta megkülönböztetni őket, így lett a halandó halhatatlan és a halhatatlan halandó.

A vizek után következtek a szárazföldek állatai, a szarvasok és őzek végre eggyé váltak, ezáltal soha többet nem fog szemet szűrni senkinek a mesékben felnövekvő őzek különös átalakulása. A farkasok egyszerűen csak lerázták magukról a nevüket, mintha vízcseppek lettek volna sűrű, téli bundájukban, a rókák viszont játszottak vele még egy kicsit: körbe-körbe kergették, akár a farkukat. A medvéket, pandákat nem érdekelte az egész, belebecselték a névtelenségbe, és enni kezdtek, a lajhárok pedig lassan másztak át a túloldalra, majd rögtön bele is aludtak. Probléma leginkább a kecskékkal és a jakokkal volt, de a kecskék mindig is fejjel mentek neki mindennek, és a dolgokat erőből akarták megoldani, a jakok pedig a büszkeségük miatt húzódoztak: őket az összes nyelv egyformán nevezte, és ez különlegessé tette fajukat. Én a jakok döntésére várva még reménykedtem, hogy felülkerekedik a megnevezések adta józanság, hogy a rend és a sokszínűség gyönyöre visszatér a világba, de az idős nőstényekből álló tanács javaslatára végül ők is visszaadták a nevüket. Akkor aztán megszűnt a világból a jakvajás tea... csak az egyszerű tea maradt.

A háziállatok maradtak a sor végére, ők álltak legközelebb az emberhez. Különösen azok a fajok, amelyek egy fedél alatt éltek valakivel. Láttam, hogy a kutyák és a macskák hezitálnak, bár nem ugyanazon okból. A kutyáknak kellett a parancsszó, a hívószó, a macskáknak pedig az önállóság, de ha nincs neved, ugyan hogyan lehetsz másabb másoknál? Persze, Éva meggyőzte őket, hogy két név van, és csak a közöset kell visszaadniuk, a tulajdonnevük, a nagybetűs Cézár, Teddy, Esmeralda megmaradhat. A papagájokat is rá tudta beszélni a nevük visszaadására, pedig ők képesek voltak emberi szavakkal szólni hozzánk... A háziállatok is meggyőzhetőek voltak, de kérdem én, mi értelme, a kinek, ha nem tudod, mi vagy valójában?

És láttam, hogy Évának mindez tetszik, fürdött a felszabaduló érzésekben, amelyekben nem vált el a félelem a fájdalomtól, a gyönyör a kintől, a test a testtől, a vér a vértől. Ám amikor körülnéztem a világban, a veszteséget láttam, a körbeírhatatlanság káoszát. Tollak kavalkádját, a paták közösen zengő csattanását, szagokat, amelyek nem váltak el egymástól. A munkába menekültem. Voltak tárgyaim, beléjük kapaszkodtam. A fakéregből eltűnt ugyan a szű, de még megvolt az illata, a kövek alól kivesztek a hangyák, de a kövek még csörögtek a markomban, az óra ütemesen kattogott, csak a kakukk nem jött elő belőle soha többé. A tárgyak megmaradtak különlegesnek, bár sok egyedi tulajdonságukat elvesztették.

Amikor Éva odajött hozzám, úgy tettem, mintha fontos elfoglaltságom lenne, és nagy bőszen szeretni kezdtem valamit. Nem akartam beleszólni abba, mit csinál, reméltem, rájön, hogy mitől lett vad és vadász, lett a világ jó és rossz, mitől omlik el a szádban olyan halovány könnyedséggel az édes, és lobban lángra a nyelved hegyén a csípős íz. Kicsit állt mellettem, nézett, majd megköszönte az ajándékot, amit apámmal közösen adtunk neki.

– Hasznos volt, de az utóbbi időben nem igazán illik rám – mondta, és én nem tudtam, miért változott meg minden, amikor az elején még örült neki, örült nekünk. – Most visszaadom.

Keserűség kaparta a torkomat, úgy éreztem, tiltakoznom kellene, de aztán csak annyit mondtam odavetve:

– Tedd csak le oda, rendben?

Állt még ott, majd megmozdult, és pakolni kezdett, bele a nagy bőröndbe, és így tettük a dolgunkat egymás mellett. Néha odasandítottam, nagyon akkurátusnak tűnt, és céltudatosnak, amilyennek szerettem, de hát már fogalmam sem volt, mi van a fejében és a szívében. A szívében, amelynek alakja, ha lerajzoljuk... Amelynek alakja... Ejnye, nem jut eszembe, melyik állat szívének van olyan alakja. A szív szív lett egyszerre, izom és vér, nem több. Egyfajta izom és vér.

– Hát viszlát, drágám – szólalt meg mellettem, és én megugrottam a szótól. Említette a kertkapu kulcsát, hogy majd megtalálom, de nem emlékszem pontosan, mert az kavargott bennem, vajon hogyan tudnám maradásra bírni.

– Mikor lesz vacsora? – kérdeztem bután, a kezemben két remegő, össze nem illő alkatrészzel. Talán azt hittem, a mindennapi közös tevékenység valamiféleképpen itt marasztalja velem. A kézzelfogható vacsora, a valóság része, amely kezdett szűr-külni, hiszen vacsora sincs már olyan sok különböző, de még akkor is lehet kettőnké, az övé és az enyém.

– Nem tudom biztosan – válaszolta lassan. – Most megyek... velük.

Velük, mondta amazokra, és tényleg megfordult, ment. Levette eddigi életét, mint egy kiszakadt ruhát, gondoltam akkor, és végtelen szomorú lettem. Néztam, ahogy megy azokkal, akiknek nincs nevük, és akik eldobták a színek, a szagok és az érzések egy részét. Futottam volna utána, felvettem volna azt a cipőt, amelyet arról az állatról neveztek el, amely gyors és... és nincs többé neve, nincs többé afféle cipő, engem pedig a földhöz szögezett valami fáradt erőtlenség. Mély levegőt vettem, és még utoljára eszembe jutott, hogy soha többé nem érzek pézsmailatot, de aztán ez a szó, amely valami csoda folytán utolsóként belekapaszkodott a valóságomba, ez is elpárolgott, nyom nélkül; mint amikor a kitaróan tűző nap kiszárítja a tavat, s csak a sivatag marad utána, a kopár, feltöredezett, szikkadt, élettelen talaj. Hideg volt, reszkettem, de belül tűz öntött el, soha nem érzett, üres forróság.

Fenyvesi Orsolya

Levegőt!

A házban néha felvillan a fehér. Kénytelen vagyok semminek nevezni, mert olyankor eltűnik minden, a bútorok, a tárgyak, a színek, a sakál a sarokban, még a lekvárok is, pedig a lekvárok aztán soha. Ez anyácska lélegzete, jól tudom.

És valóban, egy lélegzetvételnél ideig tart csupán a semmi, majd ugyanolyan a ház, mint előtte volt – de ugyanolyan, vagy ugyanaz? Mert nem mindegy. Utána még napokig rágódom ezen, de nem jön újabb lélegzetvétel, hogy szokathassam magam az iszonyathoz. Csak jóval később, amikor már nem gondolok rá. És akkor hirtelen átsüvit a semmi! És egy pillanatra mégis minden kitörlődik. Megszűnik. Nincsen. Az ajtón pedig mégsem léphetek ki.

Én nem tudok így élni. Nem tudok megbízni a bútorokban, a sakálban pláne nem. Itt ami van, olykor egyáltalán nincsen, majd úgy tesz, mintha mi sem történt volna, és van. Van, van, van. De én figyelek, én nem hagyom magam! Lábamat a fotel karfáján pihentetem, de ez csak látszatnyugalom. Gyomromat szorítom, préselem, készenlétben várok, hogy végre megtudjam: eltűnök olyankor én is? Vagy én maradok?

És anyácska miért csak néha vesz lélegzetet? Engem félt vajon?

Valóságos csoda

Nem rovarok, és nem is ragadozók, pedig ritka fürgén szaladnak, és mindig sötétedés után jönnek elő. Valósággal kironتانak az ablakrésekből. A fiam miszlikeknek nevezi őket. Viszik a hátukon a maradék fényt, szinte menekülnek vele az éjbe. Emlősök lehetnek.

Visszatérni még sose láttuk őket, talán világosban láthatatlanok, vagy nem is térnek vissza soha, kirohannak, és megdöglenek, és minden nap újabbak születnek, nem tudom, mifélek ezek. Azután lepték el a lakást, hogy a férjem elhagyott minket.